

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра економіки, права та управління бізнесом

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
за магістерською програмою професійного спрямування
Економіка, планування та управління бізнесом
на тему: «Державне регулювання розвитку малого бізнесу в регіоні
(на прикладі Одеського регіону)»

Виконавець:

студентка 66 гр. ФЕУП

Фомюк Тетяна Володимирівна _____

Науковий керівник:

к.е.н., доцент

Доброва Наталя Василівна _____

ОДЕСА – 2018

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми зумовлена тим, що одним з найважливіших завдань України на шляху євроінтеграції та розбудови конкурентоспроможної економіки є посилення ролі малого бізнесу, оскільки саме його суб'єкти створюють підґрунтя для структурної модернізації передусім регіональних господарських систем, підвищення рівня і якості життя населення, збереження природного середовища для прийдешніх поколінь.

Мета дослідження – обґрунтування державного регулювання розвитку малого бізнесу на прикладі Одеського регіону.

Завдання дослідження:

- описати особливості функціонування малого підприємництва;
- визначити роль малого підприємництва в економіці Одеського регіону;
- дослідити державну підтримку малого підприємництва Одеської області та міжнародний досвід стимулювання малого підприємництва;
- проаналізувати підприємницький клімат в регіоні, проблеми розвитку малого підприємництва; динаміку розвитку малого підприємництва в Одеському регіоні;
- запропонувати заходи щодо підтримки малого підприємництва на місцевому рівні та в Одеському регіоні;
- обґрунтувати прогноз розвитку малого підприємництва в Одеському регіоні, розрахувати Індекс розвитку малого підприємництва в Одеському регіоні.

Об'єкт дослідження - процеси функціонування малого бізнесу в умовах структурної трансформації економіки.

Предмет дослідження – державне регулювання розвитку малого бізнесу та активізації його впливу на структурні трансформації регіональних господарських систем

Методи дослідження: історичний – для проведення ретроспективного аналізу теорії малого бізнесу; системного аналізу, логічного узагальнення – при вивченні підходів до оцінки ролі малого бізнесу в економіці, статистичного аналізу – при дослідженні стану та тенденцій розвитку малого бізнесу регіону; нормативно-правовий – для аналізу інституційного забезпечення засад активізації підприємницької діяльності; графічний – для наочного зображення та схематичного подання матеріалу дослідження; економічного моделювання – для прогнозування розвитку малого бізнесу.

Інформаційна база дослідження: Конституція України, Закони України, Укази Президента України, нормативно-правові акти Кабінету Міністрів України, матеріали Державної служби статистики України, Національного інституту стратегічних досліджень, Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, інформаційні та аналітичні

матеріали, публікації провідних вчених у періодичних виданнях, ресурси мережі Інтернет.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (58 найменувань) та 3-х додатків. Загальний обсяг роботи становить 97 сторінок. Основний зміст викладено на 91 сторінках. Робота містить 10 таблиць, 17 рисунків.

Публікації. За результатами виконання кваліфікаційної роботи магістра опубліковано 1 статтю: Аналіз перешкод розвитку малого і середнього бізнесу в Україні// Науковий студентський вісник. Одеський національний економічний університет. Факультет економіки та управління підприємництвом. - 2017. - №27.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі **«Оцінка розвитку малого підприємництва у Одеському регіоні»** розглянуто сутність та особливості функціонування малого підприємництва, його роль в економіці Одеської області, державну підтримку малого підприємництва в Одеському регіоні, міжнародний досвід стимулювання розвитку малого підприємництва.

У другому розділі **«Оцінка діяльності малого підприємництва в Одеському регіоні»** проаналізовано підприємницький клімат в регіоні, проблеми розвитку малого підприємництва в Одеській області, програму розвитку малого підприємництва та динаміку розвитку малого підприємництва в Одеській області.

У третьому розділі **«Обґрунтування напрямків розвитку малого підприємництва в Одеському регіоні»** запропоновано прогностичну програму розвитку малого підприємництва в Одеському регіоні; розрахований Індекс розвитку малого підприємництва в Одеському регіоні.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило зробити висновки.

1. Проведена оцінка розвитку малого підприємництва в Одеському регіоні свідчить про те, що станом на 01.04.2017 року загальна кількість суб'єктів підприємницької діяльності в Одеській області склала 212501 одиниць, з них 89218 складають підприємства малого бізнесу. Загальна кількість суб'єктів підприємницької діяльності скоротилася на 5358 одиниць, тобто на 2,5% за перший квартал 2017 року.

2. Наведена характеристика і особливості функціонування малого підприємництва свідчить, що малі підприємства відіграють вирішальну роль

в економічній системі громади. Важливість визначається тим, що в розвинених країнах як мінімум одне з шести домогосподарств володіє таким бізнесом. Малі підприємства наймають місцевих громадян, що сприяє покращенню економічної ситуації в громаді. Формально на рівні держави і уряду в цілому роль малого бізнесу в економіці країни не заперечується і, навіть навпаки, особливо акцентується його важливість і необхідність його підтримки. Однак у дійсності будь-яких серйозних зрушень в динаміці розвитку малого бізнесу не відбувається. Звідси очевидно, що на макроекономічному рівні є низка факторів, що гальмують розвиток малого підприємництва та тим самим знижують ефективність роботи діючої підприємницької інфраструктури та заходів державної підтримки в цій сфері.

3. Бізнес – це унікальне явище, притаманне найбільш активним представникам суспільства. Малий бізнес оперативно реагує на зміну суспільно-політичних умов, що виражається у зміні кількості суб'єктів господарювання та видів їх економічної діяльності. Малий бізнес суттєво впливає на економічний розвиток та структурну перебудову в економіці. Для підприємців вирішальним фактором для започаткування діяльності та подальшого функціонування є можливість одержання прибутку, а тому вони зацікавлені зосереджувати свою діяльність в перспективних та швидкоокупних галузях економіки.

4. Метою державної політики у сфері розвитку малого і середнього підприємництва в Україні є: створення сприятливих умов для розвитку малого і середнього підприємництва; забезпечення розвитку суб'єктів малого і середнього підприємництва з метою формування конкурентного середовища та підвищення рівня їх конкурентоспроможності; стимулювання інвестиційної та інноваційної активності суб'єктів малого і середнього підприємництва; сприяння провадженню суб'єктами малого і середнього підприємництва діяльності щодо просування вироблених ними товарів (робіт, послуг), результатів інтелектуальної діяльності на внутрішній і

зовнішній ринки; забезпечення зайнятості населення шляхом підтримки підприємницької ініціативи громадян.

5. Оцінка підприємницького клімату в регіоні свідчить, що Одеський регіон серед регіонів по капітальних інвестиціях займає сьоме місце в 2016 році. Пріоритетними галузями регіону для інвестування є: агропромисловий комплекс; підприємства машинобудування і металообробки; промисловість будівельних матеріалів; підприємства добувної та переробної промисловості; охорона навколишнього середовища.

6. Основними проблемами розвитку малого підприємництва в Одеському регіоні є значна кількість зареєстрованих малих підприємств які не діють, а більша частина діючих займається такими швидко прибутковими видами господарської діяльності, як торгівля та посередницькі послуги. Це пояснюється тим, що суб'єкти малого підприємництва розвиваються в умовах несприятливого інвестиційного клімату, що робить не вигідним довгострокові виробничі вкладання. Також в умовах зниження показників розвитку малого підприємництва, залишається невисокою середня заробітна плата працівників малих підприємств її рівень відчутно нижчий, ніж на великих та середніх підприємствах. Це викликано як тінізацією малого бізнесу, так і великою часткою збиткових підприємств.

7. Аналіз програми розвитку малого підприємництва в Одеській області показав, що в області існує знаний інвестиційний потенціал. Проте для відбору найкращих інвестиційних проектів як в районах, так і в містах необхідно проводити на систематичній основі конкурси інвестиційних проектів. Це дасть змогу додатково поширювати інформацію про інвестиційний потенціал та здійснювати пошук інвесторів.

8. Проведена динаміка розвитку малого підприємництва в Одеській області дозволила виявити, що підприємства малого бізнесу Одеської області протягом останніх років працювали з негативним сальдованим фінансовим результатом до оподаткування; водночас спостерігалось покращання фінансового результату. Покращанню фінансових показників малого бізнесу, в

першу чергу, сприяли позитивні результати діяльності підприємств сільського, лісового та рибного господарства. Значних позитивних фінансових результатів досягли у 2016 році малі підприємства транспорту, складського господарства, поштової та кур'єрської діяльності, фінансової та страхової діяльності, інформації та телекомунікацій. Найбільші обсяги збитків до оподаткування одержали малі підприємства, які займалися операціями з нерухомим майном. Отже, наявний стан розвитку малого і середнього підприємництва свідчить про необхідність реалізації активної та виваженої місцевої політики з підтримки і подальшого розвитку підприємницького потенціалу та самозайнятості громадян Одеської області.

9. Розрахований інтегральний показник економічного розвитку Одеської області у 2016 році склав 0,46, що вище на 0,23 пунктів у порівнянні з 2015 роком, однак нижче на 0,06 пунктів у порівнянні з 2014 роком. З проведеного прогнозу розвитку малого підприємництва в Одеському регіоні за допомогою засобів аналізу таблиць для Excel можна зробити наступні висновки: збільшилися у прогнозованому році такі показники як кількість малих підприємств – 27500 одиниць, кількість зайнятих працівників – 121500 осіб, обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) – 39500 млн грн.. У той же час поменшали наступні показники: кількість найманих працівників – 109000 осіб, обсяг витрат на персонал – 3220 млн грн, обсяг витрат на оплату праці персоналу – 2390 млн.грн, обсяг витрат на соціальні відрахування – 870 млн.грн.

10. Проведений аналіз динаміки розвитку малого підприємництва в Одеській області та прогноз розвитку малого підприємництва в Одеському регіоні свідчить, що малий бізнес Одеського регіону розвивається уповільнено та нерівномірно. Його потенціал не реалізується в достатній мірі внаслідок ряду проблем, як на регіональному, так і державному рівні, та посилені кризовими явищами.

11. Існуючі проблеми суб'єктам малого підприємництва подолати самотужки без підтримки та допомоги неможливо. Розглянуті кредитні

механізми підтримки суб'єктів малого підприємництва. Основна мета мікрокредитування - надати малим підприємствам і дрібним підприємцям надійне та стабільне джерело фінансування для розвитку їх бізнесу. Водночас можливе здійснення мікрокредитування і на споживчі цілі. Серед 9 проаналізованих банків, мінімальну кредитну ставку при наданні мікрокредитів малому бізнесу надає Кредитбанк (17,8%), максимальну кредитну ставку малому бізнесу надає БТА Банк (27,8%).

12. Аналіз за згрупованими даними зведеного інтегрального індексу розвитку малого бізнесу на Одещині показав наступне: в 2017 році більшість районів та міст області потрапили до групи з низьким рівнем розвитку малого підприємництва – 91% від загальної кількості. До групи районів з дуже високим рівнем розвитку входять 2 райони, з високим рівнем розвитку – 1 район, з середнім рівнем розвитку – 5 районів, з низьким рівнем розвитку - 10 районів, з дуже низьким – 8 районів.

13. Запропонований і проведений у роботі аналіз за допомогою часткових і зведених інтегральних індексів дозволив охарактеризувати рівень розвитку малого підприємництва в Одеській області у 2017 р. за видами економічної діяльності та на рівні мезорегіону. Результати якого свідчать про недостатній рівень малого підприємництва в регіоні.

